

Секція "ДИСКУРСИВНА ЛІНГВІСТИКА"

МОВЛЕННЄВИЙ АКТ НЕЗГОДИ В СУЧАСНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Азаренко А. Ю.

*(Горлівський інститут іноземних мов ДНВЗ "Донбаський
державний педагогічний університет)*

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент

Кишко С. М.

Загальна спрямованість сучасних лінгвістичних досліджень на поглиблене вивчення різних типів мовленнєвого акту (МА) та їхніх функціональних особливостей в цілому, та МА незгоди зокрема, зумовлює актуальність нашого дослідження. Незважаючи, на цілий ряд робіт в області прагматики, дослідження МА незгоди у сфері сучасного англомовного діалогічного дискурсу з погляду основних принципів теорії ввічливості було тільки-но започатковано в останнє десятиріччя, що й підсилює **актуальність** теми нашого дослідження.

Об'єктом дослідження виступає МА незгоди як одиниця мовленнєвої комунікації в сучасному діалогічному дискурсі.

Предметом дослідження є семантико-структурні, прагматичні та соціолінгвістичні особливості МА незгоди в сучасному діалогічному дискурсі.

Описуючи МА незгоди та визначаючи його місце в дискурсі, ми виокремлюємо в його структурі не тільки аспект адресанта, аспект адресата, але й звертаємо увагу на його цілеспрямованість у досягненні певного ефекту у конкретному контексті і ситуації [3].

Дотримуючись широкого підходу до поняття МА як інтеракціонального акту, під МА незгоди у нашій роботі розуміється комунікативний акт вираження інтенції незгоди адресанта, опосередкований соціопрагматичними факторами. Наприклад:

- *Will you be interested in having dinner with me?*
- *The thing is I sort of have a boy friend.*
- *Sure, yeah. I'm sorry.*

Категорія незгоди є мовною універсалією, основним змістом якої є логічне заперечення. Однак мовне і логічне

заперечення, будучи порівнянні, далеко не ідентичні і можуть не співпадати.

Заперечення в логіці – унарна операція над судженнями, результатом якої є судження (у відомому сенсі) «протилежне» вихідному.

У мові заперечення займає особливе місце в силу своєї багатомірності: негация, на відміну від інших категорій, в тій чи іншій мірі пронизує всі рівні мовної системи. У традиційній граматиці засоби вираження заперечення в силу своєї різномірності розглядаються в різних частинах граматичного опису – лексикології, словотворенні, морфології, синтаксисі.

Однак такий підхід не відображає реальної складності даного явища в комунікації. Так, з позицій структурного підходу, висловлення, які не мають формальної ознаки заперечення, не є негативними. Однак в мовній свідомості носія мови вони можуть представляти ситуації незгоди, відмови, заперечення або утримання від позитивних оцінок.

Таким чином, центр уваги дослідників переноситься з системи мови у систему дискурсу, де вивчаються особливості вираження заперечення в зв'язному тексті. Прагматичний принцип аналізу висловлення з урахуванням його множинних цілей полягає в тому, що інтенція мовця дає поштовх вербальному контакту і самовираженню індивіда, а саме висловлення служить виконанню певного інтенціонального завдання [1].

В області прагматики, на сьогоднішній день, під МА незгоди розуміють такий мовленнєвий акт, що об'єднує всі види негативної реакції: спростування, заперечення, вираз невдоволення, несхвалення [2, 56].

Об'єкт нашого дослідження має ряд особливостей. Перш за все, МА незгоди являє собою складне і багатоаспектне висловлення, в якому взаємодіють семантичний, структурний та прагматичний аспекти.

Досліджуваний МА висловлює негативне ставлення до дії чи висловлювання співрозмовника, тим самим являє собою інформативне, оцінне або імперативне висловлення. В модусі такого висловлення завжди є певні вербальні одиниці, які можуть розглядатися як іллокутивні показники реалізації мовцем комунікативної інтенції незгоди.

Використання засобів вираження незгоди залежить від ряду факторів: ситуації, намірів мовця, від характеру стимульованої репліки.

МА незгоди має також і соціолінгвістичний аспект, який полягає в його детермінованості факторами, що ідентифікують особу мовця (стать, вік, соціальний статус).

Слід звернути увагу на те, що вираження негативної реакції передбачає вживання мовних формул етикету, що обумовлює культурологічний аспект досліджуваного МА. Володіння особливостями мовленнєвої поведінки й етикету будь-якого народу, зокрема, представників англomовних спільнот являє собою частину комунікативної компетенції мовця, наявність якої є необхідною вимогою для ефективної комунікації з представниками іншої культури.

Таким чином, *перспективу* подальшого дослідження складає аналіз семантико-структурних, прагматичних та соціолінгвістичних особливостей МА незгоди в сучасному діалогічному дискурсі, його залежності від прагматичних факторів, а також визначення вербальних засобів реалізації комунікативної інтенції незгоди.

1. Метслер А. А. Прагматика коммуникативных единиц. / А. А. Метслер. – Кишинев. – 1990. – 103с.
2. Пудровская Т. Н. Речевые акты «аффератив» и «деклинатив» в системе речи (на материале современного английского языка): дис. ...канд.филол.наук: 10.02.04. / Т. Н. Пудровская – Харьков, 2000. – 203с.
3. Шевченко И. С. Дискурс как когнитивно-коммуникативный феномен / Под общ. ред. Шевченко И. С.: монография. – Харьков: Константа, 2005. – 356с.

Перекладацькі інновації : матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 15-16 березня 2013 р. / Ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.В. Ємельянова та ін. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 57-59.